

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

«Порівняльна характеристика за Особливою частиною кримінальних кодексів
(загальним правом) злочинів проти життя в кримінальному законодавстві
України, ФРН, Франції, Італії, Англії, США та Японії»

Студента III курсу, групи МП-31

Напряму підготовки (спеціальності)

293 «Міжнародне право»

Кондратюка В.С.

Керівник: Тенешев Вячеслав Фарідович

Національна шкала: _____

Університетська шкала: _____

Оцінка ECTS: _____

Члени комісії: _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2021

Зміст

Вступ

Розділ 1. Юридична компаративістика

1.1. Історія юридичної компаративістики

1.2. Розвиток кримінально-правової компаративістики

1.3. Наука кримінально-правової компаративістики

1.4. Організація кримінально-правового компаративістського дослідження.

Розділ 2. Загальна характеристика злочинів проти життя у законодавстві України.

2.1. Загальна характеристика злочинів проти особи. Відмежування злочинів проти життя та злочинів проти здоров'я особи.

2.2. Злочини проти життя в Особливій частині Кримінального кодексу України.

2.3. Кримінально-правова характеристика злочинів проти життя в Особливій частині Кримінального кодексу України.

Розділ 3. Порівняльна характеристика за Особливою частиною кримінальних кодексів (загальним правом) злочинів проти життя в кримінальному законодавстві України та іноземних країн.

3.1. Злочини проти життя у законодавстві США.

3.2. Кримінальна відповідальність за злочини проти життя за КК ФРН

3.3. Злочини проти життя за КК Франції

3.4. Злочини проти життя за КК Японії

3.5. Злочини проти життя за КК Італії

Висновки

Список використаної літератури

Вступ

Одними із пріоритетних завдань нашої держави, визначеними в ст. 3 Конституції України, є охорона життя та здоров'я особи. З моменту незалежності України діє концепція «держава існує для людини», тобто здійснюються активні кроки до забезпечення охорони природних прав людини – життя та здоров'я. З метою ефективного вирішення подібних завдань на державі полягає обов'язок здійснювати захист, убезпечувати суспільство від протиправних посягань на життя та здоров'я особи. Основоположним у цьому плані є ефективна розробка засобів, що спрямовані на охорону цих благ, та результативний комплекс заходів, спрямованих на системну протидію злочинам проти здоров'я особи. Одне з центральних місць займають юридичні норми, які складають розділ II Особливої частини Кримінального кодексу України – злочини проти життя та здоров'я особи.

У сучасних умовах розвитку світу посилюються інтеграційні процеси в різних сферах суспільного життя і діяльності держав. Це допомагає сформувати новий підхід до вивчення права. Дослідники з багатьох країн цікавляться вивченням міжнародно-правових норм та взаємного використання досвіду національних законодавств. Це сприяє зростанню значення такої науки як юридична компаративістика.

Розділ 1. Юридична компаративістика

1.1. Історія юридичної компаративістики

Існує дві думки, про створення цієї науки. Першою є думка, що вона бере свій початок в Античності і Середньовіччі. Що вперше використовували порівняльне правознавство античні філософи та законодавці. За допомогою порівняння як методу дослідження вирішували конкретні проблеми. Зазвичай проводиться приклад поділу римського права на “право народів” та “цивільне право”, давньогрецькі закони Солона і Лікурга, виведення принципів загального звичаєвого права у Франції в XV ст., що в своїй основі мали звичаї різних народів, зіставлення загального права з канонічним правом в Англії в середні століття.

Інші науковці дотримуються думки, що до XIX ст. існувало лише так зване “внутрішнє порівняльне право”, а юридична компаративістика бере свій початок саме в другій половині XIX ст. Так як у 1869 р. засновано французьке Товариства порівняльного законодавства, а у 1900 р. провели I Міжнародний конгрес порівняльного права.

За словами грецького вченого Г. Марідакіс, відоме порівняння Аристотелем конституцій 158 грецьких і варварських міст. Це допомогло зробити висновки про закономірності політичної організації і створити класичний твір - Трактат про політику .

Першим, хто свідомо почав закладати ідейні основи порівняльного правознавства, можна вважати німецького вченого Ансельма фон Фейєрбаха, автора праці «Погляд на німецьку правову науку» (1810 р.) та ін. Новим і принципово важливим у ідейній спадщині Фейєрбаха стало те, що він виразно заперечував дисциплінарну самостійність та евристичність вчення про природне право, а також домінування філософського підходу.

Найважливішим провісником формування науки порівняльного правознавства був французький мислитель XVIII ст. Ш.Л. Монтеск'є, автор праці «Про дух законів» (1748 р.). У цій праці він розглядав насамперед питання про різноманітність у праві різних країн і в межах однієї країни та причини цього явища. У англійській літературі згадується Бекон, а у німецькій -

Лейбніц, як батьки порівняльного права, хоча як і Монтеस्क'є є тільки передвісниками цієї науки.

Ще одним досягненням Фаєрбаха є ідея “універсальної юриспруденції”. І хоча Фейєрбах був спеціалістом в кримінальному праві, основний прорив в компаративістиці в ХІХ столітті відбувся в сфері цивільного права. Це пов'язують як із посиленою міжнародною торгівлею та іншими економічними активностями, які були пов'язані з поїздками в інші країни, що викликало зацікавленість в іноземному праві, так і з зростаючою потребою в колізійно-правовому регулюванні в цій сфері [4].

Вперше в Українській історії витoki порівняльного права можна знайти, якщо дослідити договори Київської Русі з греками у ІХ-Х ст., тут зазначалося використання не право власної країни, а так званого “чужого права”.

Рене Давид, відомий компаративіст писав, що «порівняння правових систем, що є сусідами на географічній карті, - справа настільки ж давнє, як і сама правова наука». Тобто що юридична компаративістика і юридична наука утворювалися одночасно.

Можна виділити 6 етапів розвитку порівняльного правознавства:

1. Спроби порівняльних досліджень правових актів різних державних утворень.
2. Використання порівняльно-правового методу в історії права.
3. Використання порівняльно-правового методу для законотворчості, наприклад кодифікації.
4. Порівняння різних правових систем, для поглибленого вивчення феномену права та його розвитку.
5. Створення теорії порівняльного правознавства. Створення методик дослідження, формування цілей, мети.
6. Перетворення на самостійну науку.

1.2. Розвиток кримінально-правової компаративістики

Однак хоча все вказує на те, що в ХІХ столітті більшість уваги в юридичній компаративістиці було приділено цивільному праву, кримінально-правова компаративістика не залишилася поза увагою тогочасних правників-

науковців. Можна виділити такі основні етапи розвитку кримінально-правової компаративістики в Європі:

– 1800 р. – вийшло в світ видання «Нарис кримінальної науки Корану», автор А. Фейєрбах;

– 1813 р. – А. Фейєрбах, використовуючи порівняльний метод, створює проект Баварського кримінального кодексу;

– 1839–1941 рр. – видано двотомник «Курс порівняльного кримінального законодавства» Ж. Ортолана;

– 1846 р. – на юридичному факультеті Паризького університету створюється кафедра порівняльного кримінального права;

– 1852 р. – в Італії видано тритомну працю Л. Дзуппета «Повний курс порівняльного кримінального законодавства»;

– 1888 р. – Принсом, ван Хамель та Ліст створюють першу міжнародну наукову організацію «Міжнародне криміналістичне товариство»;

– 1894 і 1899 рр. – під редакцією Ліста та Крузена публікується праця «Сучасне кримінальне законодавство в порівняльному викладі». Перший том охоплює кримінальне право країн Європи, другий – право неєвропейських держав;

– 1900 р. – в Парижі проходить I Міжнародний конгрес порівняльного права;

– 1909 р. – видано 16-томник «Порівняльний виклад німецького та іноземного кримінального права» (Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts);

– 1924 р. – засновано Міжнародну асоціацію кримінального права; – 1936 р.

– проф. Д. де Вабр випускає Журнал кримінальних наук і порівняльного кримінального права;

– 1938 р. – у Німеччині засновано Інститут іноземного та міжнародного кримінального права Макса Планка;

– 1995 і 2002 рр. – опубліковано двотомну монографію проф. Ж. Праделя «Порівняльне кримінальне право»; – 2010 р. – в Університеті Стенфорда видано Довідник з порівняльного кримінального права,[4]

1.3. Наука кримінально-правової компаративістики

Наука порівняльного правознавства досліджує надзвичайно велике коло питань. Можна виділити основні течії:

- теорія та методологія порівняльного правознавства;
- історія науки порівняльного правознавства;
- порівняльне дослідження правових систем різних країн чи груп країн (наприклад, ЄС, СНД, мусульманських країн);
- порівняльне право за галузями (трудове, цивільне, кримінальне тощо);
- актуальні проблеми зарубіжного права тощо.

Серед основних напрямів сучасних компаративістських досліджень можна виокремити такі:

- дослідження загальнотеоретичних і методологічних питань порівняльного правознавства як окремої юридичної науки і навчальної дисципліни;
- вивчення правових сімей взагалі, а також окремих їх елементів;
- порівняльно-правові дослідження, що здійснюються стосовно окремих юридичних наук.

Предметом дослідження кримінально-правової компаративістики можуть бути як загальнокримінальні концепції (інститути) (вчення про злочин і відповідальність, джерела кримінального права, співучасть, особливості звільнення від кримінального переслідування, тлумачення кримінального закону), так і безпосередньо конкретних злочинів чи груп злочинів зі схожою сферою кримінально-правової охорони [2].

Розрізняють дві форми юридичної компаративістики: макро– та мікро порівняння. Макропорівняння займається загальними формами, методами, вченнями та механізмами вирішення проблем окремих правових систем та

порівнює їх між собою. Мікропорівняння обмежується порівнянням окремих проблем та правових інститутів різноманітних правопорядків.

На цей час можна визначити такі дві основні цілі як загальної юридичної, так і кримінально-правової компаративістики: 1) запозичення іноземних правових норм під час створення нових або реформування вже існуючих національних нормативно-правових актів (в розумінні «законодавчої юридичної компаративістики»;

2) порівняльний аналіз різних правопорядків з метою кращого розуміння права («науково-теоретична юридична компаративістика»;

Професор А. Есер також виділяє ще одну ціль кримінально-правової компаративістики, яку пов'язує із розвитком міжнародного кримінального права, а саме:

3) прийняття до уваги іноземного права під час розгляду в суді певної конкретної справи (і яку він позначає як “judikative Rechtsvergleichung” (судова юридична компаративістика)). Очевидним випадком, коли національний суддя має з'ясувати питання іноземного кримінального права, є міжнародне кримінальне право (тобто оцінка злочину, вчиненого за кордоном, за правом місця знаходження суду) [4].

У сучасному світі виділяються такі рівні «законодавчої кримінально-правової компаративістики»:

1. Національний, на цьому рівні держава “запозичує” певні правила із правової системи іншої держави.
2. Регіональний, на цьому рівні йдеться про гармонізацію права.
3. Наднаціональний (універсальний), встановлюються вищі принципи права, що повинні бути визнаним стандартом у «цивілізованому світі».

1.4. Організація кримінально-правового компаративістського дослідження.

Для правильної організації компаративістського дослідження потрібно дотримуватися певної логічної системи, яка включає в себе декілька етапів проведення дослідження. Основними етапами проведення компаративістського дослідження є:

- 1) формулювання мети і питань дослідження;
- 2) вибір правових систем, що будуть порівнюватися;
- 3) збір і опрацювання джерел, розуміння і інтерпретація права, яке буде порівнюватися;
- 4) систематизація дослідження;
- 5) аналіз та оцінка спільного та відмінного в порівнюваних правових системах.

Розділ 2. Загальна характеристика злочинів проти життя у законодавстві України.

2.1. Загальна характеристика злочинів проти особи. Відмежування злочинів проти життя та злочинів проти здоров'я особи.

У відповідності з положенням ст. 3 та 27 Конституції України, людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю в державі.

Кожна людина має невід'ємне право на життя (ст. 27 Конституції), і обов'язок держави (в особі правоохоронних органів) – захищати життя людини, найвищу цінність в державі.

Злочини проти особи – це суспільно небезпечні діяння, спрямовані на заподіяння смерті людині або шкоди її здоров'ю, або загрожують їх безпеці, посягають на недоторканність особи, а також установлений порядок надання та отримання послуг у сфері медицини та виховання, кримінальна відповідальність за які встановлена у розділі II Особливої частини Кримінального кодексу України.

Питома вага злочинів проти особи у загальній кількості зареєстрованих злочинів складає у середньому 7%. Вказане вказує, що злочини проти особи у структурі загальної злочинності складають значну частку, є надзвичайно поширеними. З урахуванням поширеності а також надзвичайної важливості об'єкта посягання злочини проти життя та здоров'я особи становлять особливу небезпеку для суспільства та окремих громадян.

Оскільки злочини проти особи є одними з найпоширеніших і особливо небезпечними, а їх кваліфікація має значну кількість проблем.

Чинний КК передбачає низку суспільно небезпечних діянь, які посягають на життя та здоров'я особи. Вказані діяння поміщені у самостійний розділ Особливої частини КК «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи», виходячи із єдиного родового об'єкта цих посягань.

Система кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я побудована із урахуванням їх безпосередніх об'єктів та місця розташування у КК відповідних норм і є такою:

- 1) кримінальні правопорушення проти життя (статті 115–120, 129 КК);
- 2) кримінальні правопорушення проти здоров'я особи (статті 121– 128, 130, 133 КК);
- 3) кримінальні правопорушення, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини, які вчиняються у сфері медичного обслуговування (статті 131–132, 138–145 КК); 4) інші кримінальні правопорушення, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини (статті 134–137 КК).

Розглядаючи об'єкт цих посягань, слід пам'ятати, що в розділі II Особливої частини КК об'єднано посягання на два різних родових об'єкти – суспільні відносини щодо охорони життя та суспільні відносини щодо охорони здоров'я особи. Необхідно виходити з того, що кожний злочин проти життя завжди пов'язаний із заподіянням шкоди здоров'ю, проте не кожне посягання проти здоров'я зашкоджує життю. Наприклад, при вчиненні такого злочину проти життя, як убивство, руйнується і життя, і здоров'я потерпілого, однак заподіяння особі побоїв, мордувань, умисного легкого чи середньої тяжкості тілесного ушкодження не призводить до втрати життя, хоча при цьому страждає здоров'я.

Суспільні відносини у сфері охорони життя та здоров'я особи також є безпосередніми об'єктами відповідних злочинів.

Життя особи – це особлива форма існування людини, що є найважливішим благом, не може бути відновленим в разі смерті. Її характеризує цілісність та здатність до самоорганізації.

Здоров'я особи – це стан нормального функціонування органів та тканин людського організму.

Терміном “особа” позначається окрема особистість, людина як втілення індивідуального начала в суспільстві.

У теорії кримінального права кримінальні правопорушення проти життя визначаються як вчинені умисно або з необережності суспільно небезпечні діяння, що посягають на життя іншої людини і безпосередньо спричиняють їй смерть, або доводять до самогубства.

2.2. Злочини проти життя в Особливій частині Кримінального кодексу України.

Кримінальний кодекс України до вказаних кримінальних правопорушень відносить різні види умисних вбивств (статті 115–118), вбивство через необережність (ст. 119), доведення до самогубства (ст. 120), погрозу вбивством (ст. 129) тощо.

Через підвищену суспільну небезпечність майже всі кримінальні правопорушення проти життя особи визнаються злочинами. До числа кримінальних проступків належить тільки погроза вбивством (ст. 129).

2.3. Кримінально-правова характеристика злочинів проти життя в Особливій частині Кримінального кодексу України.

Необхідно провести кримінально правову характеристику злочинів проти життя:

1. Умисне вбивство (ст. 115 КК України).

Умисним вбивством є умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині.

Склад злочину:

Об'єкт - життя людини

Суб'єкт - загальний – фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 14-річного віку

Об'єктивна сторона характеризується:

- 1) діянням – будь-якою дією чи бездіяльністю безпосередньо спрямованими на позбавлення життя іншої особи;
- 2) наслідком – біологічною смертю потерпілого;
- 3) причинним зв'язком між дією і наслідком.

Суб'єктивна сторона характеризується виною у формі умислу (прямого та непрямого).[6]

Для більш повної характеристики необхідно дати визначення поняттям прямий та непрямий умисел.

Прямий умисел:

Прямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала їх настання (п. 2 ст. 23 Кримінального кодексу України).

Непрямий умисел:

Непрямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і хоча не бажала, але свідомо припускала їх настання (п. 3 ст. 23 Кримінального кодексу України) [7].

У п. 2 ст. 115 Кримінального кодексу України є перелік 14 кваліфікуючих ознак умисного вбивства, а саме:

- 1) двох або більше осіб;
- 2) малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності;
- 3) заручника або викраденої людини;
- 4) вчинене з особливою жорстокістю;
- 5) вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб;
- 6) з корисливих мотивів;
- 7) з хуліганських мотивів;
- 8) особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку;
- 9) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 10) поєднане із зґвалтуванням або сексуальним насильством;
- 11) вчинене на замовлення;
- 12) вчинене за попередньою змовою групою осіб;
- 13) вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого ст.ст. 116–118 цього Кодексу;
- 14) з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості [7].

2. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання (ст. 116 Кримінального кодексу України).

Стаття 116. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання

1. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання, зумовленому жорстоким поведженням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведження з боку потерпілого...[7].

Склад злочину:

Суб'єкт - загальний – фізична осудна особа, яка на момент учинення злочину досягла 16-річного віку

Об'єкт - життя особи

Суб'єктивна сторона характеризується виною у формі умислу (прямого та непрямого) та відповідним емоційним станом (сильним душевним хвилюванням).

Об'єктивна сторона характеризується:

- 1) діянням – будь-якою дією чи бездіяльністю безпосередньо спрямованими на позбавлення життя іншої особи;
- 2) наслідком – біологічною смертю потерпілого;
- 3) причинним зв'язком між дією і наслідком [6].

Для більш повної характеристики необхідно дати визначення поняттям сильне душевне хвилювання, емоційний стан, жорстоке поведження, системне приниження честі та гідності особи.

Сильне душевне хвилювання – це стан фізіологічного афекту, що є короткочасною інтенсивною емоцією, яка домінує в свідомості людини, котра значною мірою втрачає контроль над своїми діями й здатність керувати ними.

Емоційний стан – це стан сильного душевного хвилювання, що раптово виник внаслідок жорстокого поведження, або такого, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведження з боку потерпілого, характеризується неочікуваністю, миттєвістю, бурхливістю, швидкоплинністю.

Жорстоке поведження – безжалісні, грубі діяння, які завдають потерпілому фізичних чи психічних страждань.

Системним приниженням честі та гідності особи є тривале принизливе ставлення з боку потерпілого [6].

3. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117 Кримінального кодексу України).

Стаття 117. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини

Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини під час пологів або відразу після пологів...[7]

Об'єкт - Життя новонародженої дитини

Суб'єкт - спеціальний – мати новонародженої дитини, яка є осудною і на момент вчинення злочину досягла 14-річного віку

Об'єктивна сторона характеризується:

1) діянням – будь-якою дією чи бездіяльністю безпосередньо спрямованими на позбавлення життя новонародженої дитини;

2) наслідком – біологічною смертю новонародженої дитини;

3) причинним зв'язком між діями і наслідком;

4) часом і певною обстановкою – це діяння може бути вчинене лише під час пологів або відразу після них

Суб'єктивна сторона характеризується виною у формі умислу (прямого та непрямого). Момент виникнення умислу вбити новонароджену дитину (навіть коли цей умисел виник ще до пологів, а був здійснений у період пологового процесу або одразу після нього) на кваліфікацію вбивства не впливає [6].

4. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця (ст. 118 Кримінального кодексу України).

Стаття 118. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця

Умисне вбивство, вчинене при перевищенні меж необхідної оборони, а також у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця... [7].

Склад злочину:

Об'єкт - життя особи

Суб'єкт - фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку і перебуває в стані необхідної оборони, уявної оборони, чи в обстановці затримання злочинця

Об'єктивна сторона характеризується:

- 1) діями у вигляді посягання на життя іншої особи;
- 2) наслідком у вигляді заподіяння смерті;
- 3) причинним зв'язком між діями і наслідком;
- 4) часом і обстановкою, які визна- чаються поняттями необхідної оборони, уявної оборони, заходів, необхідних для затримання злочинця

Суб'єктивна сторона: фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку і перебуває в стані необхідної оборони, уявної оборони, чи в обстановці затримання злочинця [6].

5. Вбивство через необережність (ст. 119 Кримінального кодексу України).

Стаття 119. Вбивство через необережність

1. Вбивство, вчинене через необережність... [7].

Склад злочину:

Об'єкт - життя людини

Суб'єкт - загальний – фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона характеризується необережністю: злочинною самовпевненістю або злочинною недбалістю

Об'єктивна сторона характеризується:

- 1) діянням – будь-якою дією чи бездіяльністю безпосередньо спрямованими на позбавлення життя іншої особи;
- 2) наслідком – біологічною смертю потерпілого;
- 3) причинним зв'язком між дією і наслідком [6].

6. Доведення до самогубства (ст. 120 Кримінального кодексу України).

Стаття 120. Доведення до самогубства

1. Доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать її волі, схиляння до самогубства, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства... [7].

Склад злочину:

Об'єкт - життя людини

Суб'єкт - загальний – фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона характеризується умислом або необережністю. Якщо винний умисно схилив до самогубства особу, яка не усвідомлює значення своїх дій, вчинене, залежно від обставин справи, потрібно кваліфікувати за відповідною частиною (і пунктом ч. 2) ст. 115 КК України

Об'єктивна сторона характеризується:

1) діянням у формі: жорстокого поводження з особою; шантажу; примусу до протиправних дій; систематичного приниження людської гідності потерпілого;

2) наслідком у вигляді доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство;

3) причинним зв'язком між діянням і наслідком.

Для більш повної характеристики необхідно дати визначення поняттям жорстоке поводження, систематичний протиправний примус, систематичне приниженням людської гідності.

Жорстоке поводження – безжалісні, грубі діяння, які завдають потерпілому фізичних чи психічних страждань (мордування, систематичне заподіяння тілесних ушкоджень чи побоїв, позбавлення їжі, води, одягу, житла тощо).

Систематичним приниженням людської гідності є тривале принизливе ставлення до потерпілого (постійні образи, глуmlinня над ним, цькування тощо).

Систематичний протиправний примус:

1) фізичний примус (насильство) – це протиправний фізичний вплив на людину (наприклад, застосування фізичної сили, завдання удару, побоїв, тілесних ушкоджень, введення в організм різноманітних препаратів тощо);

2) психічний примус – це погроза застосування до особи фізичного насильства або заподіяння матеріальної або моральної шкоди (наприклад, погроза вбити, знищити або пошкодити майно, поширити відомості, що ганьблять особу, тощо) [6].

Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 120 КК України):

– стосовно особи, яка перебувала в матеріальній або іншій залежності від винуватого;

– стосовно двох або більше осіб.

Особлива кваліфікуюча ознака (ч. 3 ст. 120 КК України):

– стосовно неповнолітнього [7].

7. Погроза вбивством (ст. 129 Кримінального кодексу України).

Стаття 129. Погроза вбивством

1. Погроза вбивством, якщо були реальні підстави побоюватися здійснення цієї погрози... [7].

Об'єкт - життя людини

Суб'єкт - загальний – фізична осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку.

Об'єктивна сторона характеризується:

1) діянням у формі: жорстокого поводження з особою; шантажу; примусу до протиправних дій; систематичного приниження людської гідності потерпілого;

2) наслідком у вигляді доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство;

3) причинним зв'язком між діянням і наслідком.

Суб'єктивна сторона характеризується умисною формою вини. Водночас не має значення, чи збирався винний здійснити свою погрозу насправді чи ні, досить того, щоб у потерпілого були реальні підстави побоюватися такої

погрози. Мотиви вчинення цього злочину на його кваліфікацію не впливають [6].

Кваліфікуючі ознаки (ч. 2 ст. 129 КК України):

- вчинене членом організованої групи;
- з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості [7].

Розділ 3. Порівняльна характеристика за Особливою частиною кримінальних кодексів (загальним правом) злочинів проти життя в кримінальному законодавстві України та іноземних країн.

3.1. Злочини проти життя у законодавстві США.

У США головним джерелом кримінального права є Федеральний кримінальний кодекс, що є наступником більш ранніх кодексів 1877 і 1909 рр. і введений 1948 р.. Кримінальне право США має поділ посягань на життя, вони виділяють тяжке і просте вбивство. Як вказано в 1111 главі 51 розділу 18 Зводу законів США, тяжким вбивством є позбавлення життя людини (неправомірне) зі злим умислом, просте ж вбивство відкидає злий умисел. Є ступеневий поділ тяжкого вбивства:

- тяжке вбивство I ступеня
- тяжке вбивство II ступеня

Тяжким вбивством 1 ступеня вважається «тяжке вбивство, вчинене шляхом отруєння, чи інше умисне, раніше обдумане, злісне чи заздалегідь сплановане вбивство, або вбивство, вчинене при скоєнні чи спробі скоїти підпал, зґвалтування, берглері чи пограбування, чи вчинене по задуманому плану незаконно і злісно позбавити життя будь-яку іншу людину, окрім вбитого. Будь-яке інше тяжке вбивство вважається тяжким вбивством 2 ступеня» [7]. Не всі штати проводять поділ на I і II ступінь.

Модельний КК США 1962 р., а саме ст. 210.2 тяжким злочином називає практично всі умисні вбивства, навіть вбивство, вчинене по крайній безрозсудності. Тяжкість вбивства залежить від суб'єктивної сторони, а покарання призначається відповідно обтяжуючих чи пом'якшуючих обставин. Перелік цих обставин визначено в ч. 3 ст. 210.6 Модельного Кримінального кодексу США, прикладом обтяжуючих обставин може служити, вчинення тяжкого вбивства під час здійснення іншого тяжкого вбивства. Відповідно до цих обставин призначається покарання у вигляді смертної кари, тюремного ув'язнення, навіть довічного.

Для повної картини необхідно розглянути законодавство окремих штатів. Відповідно до п. (а) ст. 125.25 КК штату Нью-Йорк тяжким вбивством 2

ступеня визнається таке, коли особа з умислом заподіяти смерть іншій особі, заподіює смерть їй та третій особі. Ст. 125.27 КК штату Нью Йорк визначає, що за тяжке вбивство 2 ступеня призначається покарання у вигляді довічного позбавлення волі [9].

В КК штату Техас ст. 19.03 «Тяжке вбивство, що карається смертною карою» розділу 5 «Посягання на особу» глави 19 «Злочинне людиновбивство» в п. (а) передбачає, що особа вчинила посягання, якщо вчиняє тяжке вбивство, як воно визначене ст. 19.02 (b) (1) «Тяжке вбивство» («особа вчиняє посягання, якщо вона умисно чи усвідомлено заподіює смерть індивіду») і: (7) така особа вчиняє тяжке вбивство двох або більше осіб: (А) в ході одного злочинного епізоду, (В) під час різних злочинних епізодів, але тяжкі вбивства вчиняються відповідно до одного умислу чи в ході втілення однієї злочинної поведінки. В п. (b) ст. 19.03 цього кодексу встановлено, що посягання, передбачені цією статтею, є фелонією, яка карається смертною карою, а в п. (с) вказаної статті – якщо присяжні чи у випадку, дозволеному законом, суддя не встановить за межами розумного сумніву, що обвинувачений винний у вчиненні посягання, передбаченого цією статтею, він може бути засуджений за вчинення тяжкого вбивства чи будь-якого іншого посягання меншої тяжкості [11].

3.2. Кримінальна відповідальність за злочини проти особистої та колективної безпеки людини за КК ФРН

До джерел кримінального права ФРН належать Основний закон (Конституція) ФРН, Кримінальний кодекс ФРН, федеральні кримінальні закони, кримінальне законодавство земель, іноземне кримінальне законодавство. Особливістю кримінального права ФРН є те, що воно не є в повному обсязі кодифікованим – крім норм Кримінального кодексу, існують інші численні некодифіковані кримінально-правові норми, що містяться в різних законах. Тому слід розрізняти власне Кримінальний кодекс (кодифікований акт) і більш широке поняття – кримінальне право, яке охоплює Кримінальний кодекс та інші численні кримінально-правові приписи, що містяться в різних законах, складових так званого додаткового кримінального права [8].

В Кримінальному кодексі Німеччини розділ 16 Особливої частини КК «Карані діяння проти життя» містить злочини проти життя. Відповідно до сьогоденішньої “шкали загальнолюдських цінностей”, злочини проти життя займають досить низьке місце в Особливій частині КК ФРН.

Проаналізувавши розд.16 ««Карані діяння проти життя»» КК ФРН, можна виділити такі злочини:

1. тяжке вбивство (п. 211) — карається довічним позбавленням волі;
2. вбивство (п. 212) — від 5 років, а в тяжких випадках — довічне позбавлення волі;
3. менш тяжке вбивство (п. 213) — позбавлення волі на строк від 1 до 10 років;
4. позбавлення життя на прохання потерпілого (п. 216) — позбавлення волі на строк від 6 місяців до 5 років;
5. переривання вагітності (п. 218) — позбавлення волі на строк до 3 років або штраф, в особливо тяжких випадках — від 6 місяців до 5 років позбавлення волі;
6. геноцид (п. 220-а) — довічне позбавлення волі, у менш тяжких випадках — позбавлення волі на строк, не менший ніж 5 років;
7. залишення в небезпеці (п. 221) — від 3 місяців до 5 років позбавлення волі;
8. позбавлення життя через необережність (ст. 222) — позбавлення волі на строк до 5 років або штраф.

Залежно від особи злочинця та обставин і способу вчинення вбивство поділяється на тяжке, менш тяжке і просто вбивство [8].

ФРН присвячує чи не найбільшу кількість статей у своєму Кримінальному кодексі перериванню вагітності, 7 статей.

В одному пункті зазначено про спірні питання у перериванні вагітності. Для цього існує Консультація. Тільки компетентні органи повинні здійснювати консультацію. По завершенні консультації, вагітна жінка повинна отримати довідку, що було прийняте остаточне рішення по цій конфліктній ситуації. Довідка містить зміст консультації, її дату, прізвище вагітної. Консультація від

лікаря який здійснює переривання вагітності забороняється.. Тобто переривання вагітності вважатиметься законним тільки у випадку якщо аборт буде проводити лікар, жінка пройшла консультацію і отримала довідку, з моменту зачаття пройшло менше 84 днів, за умови згоди на проведення процедури жінки.

3.3. Кримінальна відповідальність за злочини проти особистої безпеки людини за КК Франції

Кримінальне законодавство Франції також характеризується тим, що окрім КК Франції в цій країні є низка як кодифікованих, так і не кодифікованих законів, які містять кримінально-правові норми. До джерел кримінального права відноситься і КК Франції, Кодекс військовою юстиції, Кодекс про охорону здоров'я та інші кодекси, не кодифікованими джерелами слід вважати, наприклад, Закон про комерційні товариства, Закон про азартні ігри, тощо. Слід відмітити три особливості чинного КК Франції. По-перше, відбулося юридичне вдосконалення системи, інститутів і норм КК. Чим досконаліший закон з точки зору юридичної техніки, тим менше помилок в його застосуванні.

Характерною рисою КК Франції 1992 р. є серйозне ставлення законодавця до відшліфовки законодавчої техніки, покращення стилю, вилучення архаїзмів, виключення складних смислових і термінологічних конструкцій, зведення до мінімуму технічних та інших спеціальних термінів, подолання «глухої бланкетності», чітка структура Загальної та Особливої частин відповідно до родового об'єкта посягання із визначенням ієрархії правоохоронюваних цінностей. По-друге, звертає на себе увагу спрямованість французького КК на захист загальнолюдських цінностей, і, насамперед, на саму людину. Такий підхід гідний схвалення і наслідування, адже лише охороняючи кожен людину окремо, і всіх людей разом як безцінне для суспільства багатство, держава може бути спокійною за свою цілісність, безпеку, процвітання і моральне здоров'я громадян .

Французький законодавець повністю визнав верховенство міжнародного права над національним і максимально привів КК Франції у відповідність до найважливіших міжнародних правових актів в сфері міжнародного

співробітництва у боротьбі із злочинністю: Єдиною конвенцією про наркотичні засоби, Гаазькою конвенцією про боротьбу із незаконним захопленням повітряних суден, Європейською конвенцією про боротьбу із тероризмом, Конвенцією ООН про боротьбу із захопленням заручників, Конвенцією про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням та навчанням найманців тощо.

В книзі другій КК Франції «Про злочини і проступки проти особи», яка, по суті, являє собою Особливу частину КК Франції. Слід відмітити, що структура «умовної» Особливої частини КК Франції є дуже складною, в межах даного дослідження ми не будемо зупинятися на її особливостях, тим більше, що це питання спробував розглянути, хоч і поверхнево, М.І. Хавронюк.

До злочинів, які ставлять під загрозу життя і здоров'я вагітної жінки відносяться діяння, склади яких згруповані в диспозиціях трьох статей у відділі 5 «Про незаконне переривання вагітності».

Переривання вагітності без згоди на це вагітної жінки карається п'ятьма роками тюремного ув'язнення і штрафом (ст. 223-10). В ст. 223-11 встановлено ще один різновид цього злочину, але вважати його кваліфікованим підстав немає, бо покарання за нього передбачене менш суворе – два роки тюремного ув'язнення або штраф. Переривання вагітності у відповідності до формулювання в диспозиції ст. 223-11 ставить під загрозу життя і здоров'я жінки і вважається злочином, якщо ця операція проводиться при наявності конкретних обставин, перерахованих в диспозиції статті і винна особа усвідомлює їх наявність:

1) закінчення строку, протягом якого переривання вагітності дозволене законом, за винятком випадків, коли воно здійснюється відповідно до терапевтичних показників;

2) особою, яка не має звання лікаря;

3) не в державному або приватному стаціонарі, який задовольняє вимогам, передбачені законом;

4) якщо особа займається вчиненням цього діяння систематично, то покарання є більш суворим – п'ять років тюремного ув'язнення або штраф.

Замах на здійснення правопорушень, передбачених цією статтею також карається. Тюремним ув'язненням і штрафом карається надання жінці матеріалів для самостійного переривання вагітності. Ці покарання є більш суворими, якщо діяння вчинюється систематично (ст. 223-12).

Наявність злочинів, які ставлять під загрозу життя і здоров'я вагітної жінки свідчить про втілення в життя Рекомендацій Ради Європи про захист жінок від насильства 2002 р., яке закликає криміналізувати примусові аборти, стерилізацію статевих органів, прийом протизаплідних засобів, а також передродовий відбір, заснований на статевій приналежності майбутньої дитини, ушкодження статевих органів осіб жіночої статі. Але найбільш послідовно веде боротьбу із перериванням вагітності, а також захищає ненароджене життя, як вже вказувалося, КК ФРН. В інших країнах цей злочин скоріше є традиційним, і відповідальність за такі його прояви як примушування жінки до вчинення абортів, визнання вагітної жінки суб'єктом цього злочину, торгівля засобами для вчинення абортів не передбачається в законодавстві більшості країн. Хоча в КК Франції у ст. 223-12 передбачене покарання у виді трьох років тюремного ув'язнення і штрафу за надання жінці матеріалів для самостійного переривання вагітності. Кваліфікуючою ознакою цього злочину є його систематичне вчинення.

3.4. Злочини проти життя за КК Японії

Також не слід залишати без уваги кримінальне законодавство таких країн далекосхідної правової системи, як Японія та Південна Корея, оскільки в цих країнах злочинам щодо залишення в небезпеці приділяється велика увага, а в Кримінальному кодексі Японії цьому виду злочину навіть присвячено окремий розділ. Як відомо, Кримінальний кодекс Японії був прийнятий ще 27 квітня 1907 року і є досі чинним [12].

Стаття 199 КК Японії, присвячена вбивству, сформульована таким чином: «Той, хто вбив людину, карається смертною карою або позбавленням волі з примусовою фізичною працею без терміну або на термін не нижче трьох років».

У Японії існує два види.

Таким чином, поняття вбивства в тексті КК Японії, на відміну від КК України, не розкривається, а нижня межа покарання у вигляді позбавлення волі за скоєння вбивства по КК України (від семи років) в два рази вища, ніж за КК Японії (від трьох років). В японській науковій літературі зазначається, що для кваліфікації скоєного як вбивство умисел є обов'язковим. «При його відсутності утворюється склад заподіяння тілесних ушкоджень, що спричинили смерть, або необережного заподіяння смерті». Вбивство відбувається як шляхом дії, так і шляхом бездіяльності. Потерпілим може бути тільки інша людина (самогубство не є злочином); плід, що знаходиться в утробі матері, а також труп не визнаються людиною. Смерть людини пов'язана із загибеллю всього головного мозку. У розділі 26 КК є також склад злочину як участь в самогубстві і вбивстві за згодою, згідно з яким (цим складом злочину) той, хто підготував людину до вбивства, чи надав їй допомогу в самогубстві або вбив людину за її наполяганням або з її згоди, карається позбавленням волі з примусовою фізичною працею або тюремним ув'язненням на термін від шести місяців до семи років (ст. 202).

Таким чином, випадки евтаназії підпадають під привілейований склад злочину, передбачений ст. 202 КК Японії (в КК України такого привілейованого складу вбивства немає).

Найнижчий рівень рецидивної злочинності спостерігається саме в Японії. Вчені пояснюють це факторами, що стримують її зростання, – ефективністю законодавства і діяльністю правоохоронних органів. Варто зазначити, що Японія досягла значних успіхів у боротьбі зі злочинністю в порівнянні з іншими найбільш розвиненими країнами (США, Францією, ФРН, Великобританією). Вона, перейнявши економічний і демократичний досвід Заходу, не втратила специфічних національних форм традиційного соціального контролю [12].

3.5. Злочини проти життя за КК Італії

Теорія італійського кримінального права дає таке визначення вбивства:

Вбивство - навмисно або з необережності позбавлення життя однієї людини іншою людиною. Це визначення діє за умови що немає інших ознак злочинів. Виділяються такі види вбивства:

- 1) умисне,
- 2) ненавмисне,
- 3) претерінтенційне.

Ст. 575 Кримінального кодексу Італії, що носить заголовок «Вбивство», зазначено про відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк не менше 21 років.

Об'єктивною ознаками диспозиції норми є заподіяння смерті. Однак системне вивчення всіх видів заподіяння смерті.

Постанова Касаційного Суду Італії від 12 квітня 1980 р. дав визначення для суб'єктивної сторони умисного вбивства «для визнання в діях особи умисного вбивства за ознакою суб'єктивної сторони необхідно, щоб суб'єкт уявляв собі смерть іншої людини як прямий наслідок своєї дії або бездіяльності і в будь-якому випадку бажав її настання (прямий умисел) або ставився байдуже до настання як смерті, так і тілесних ушкоджень в результаті свого діяння (непрямий умисел у формі альтернативного умислу), або ж суб'єкт усвідомлював можливе або ймовірне настання більш тяжкого наслідки, тобто смерті, - таким чином, суб'єкт діяв з метою заподіяння іншої наслідки, але допускав ризик настання смерті і, отже, можна вважати, бажав її настання (непрямий умисел у формі ймовірного наміру)» [13].

Замахом на вбивство італійські суди кваліфікуватимуть нанесення тілесних ушкоджень, при розумінні можливості настання смерті. Це означає що в кримінальному праві Італії суб'єктивна сторона має досить широке тлумачення. Для передбачення кваліфікованих видів вбивств в главі «Обтяжуючі обставини» створено ст. 576 і 577 КК. В цих статтях описується призначення покарання у вигляді смертної кари та довічного позбавлення волі. Так як смертна кара в Італії відмінена, до цих статей застосовується тільки довічне позбавлення волі.

Ст. 579 Кримінального кодексу Італії передбачає евтаназію, що означає смерть за згодою потерпілого, та тягне покарання за собою у вигляді позбавлення волі на строк від шести до 14 років. При скоєнні вбивства неповнолітнього віком до 18 років, душевно хворого або особи з психічними вадами через будь-якої хвороби або на ґрунті алкоголізму чи наркоманії, а також особи, згода якого було отримано в результаті застосування насильства, погрози, обману або навіювання (гіпнозу) , в залежності від обставин справи застосовуються ст. 575, 576, 577 КК Італії.

У випадку підбурювання до самогубства або надання допомоги в здійсненні даного діяння Кримінальний Кодекс встановлює відповідальність.

Відповідно до статті 580 КК: «Той, хто приводить іншого до думки про самогубство або зміцнює рішучість у самогубстві або ж будь-яким способом сприяє його вчиненню, карається у випадках, коли самогубство відбувається, позбавленням волі на строк від п'яти до 12 років. Якщо смерть самогубці не настає, але в результаті спроби самогубства жертва отримує тяжкі або особливо тяжкі ушкодження, покарання - позбавлення волі від одного року до п'яти років. покарання збільшується на 1/3, якщо підбурювання або допомогу здійснювалися щодо особи, яка не досягла 18 років або страждає на психічний захворюванням або розладами психіки на ґрунті алкоголізму чи наркоманії».

Відносно неповнолітніх, осіб, що не досягли віку 14 років чи осіб, які не мають здатності розуміти характер своїх дій і хотіти настання наслідків, злочин підбурювання до самогубства і надання допомоги в здійсненні цього діяння, буде розглядатись як вбивство. В такому випадку будуть застосовуватись статті 575-577 Кримінального Кодексу залежно від обставин скоєння злочину.

Якщо результат, в даному випадку вбивство, здійснюється діями самого ж потерпілого, який не має розуміння своїх вчинків, то дане діяння можна віднести до посереднього заповідання, відповідно до теорії кримінального права.

Статтею 589 Кримінального Кодексу передбачена відповідальність за заповідання смерті з необережності. Вбивство буде виконаним з необережності, якщо воно буде вчинене відповідно до незнання, недосвідченості чи недбалості або ж через порушення правил дій та законів, що призвели до смерті

потерпілого. Відповідно до Кримінального Кодексу, через вчинення вбивства через необережність, передбачена санкція у вигляді позбавлення волі на термін від шести місяців до п'яти років.

В Італії наступні випадки вбивства, які вчинені через необережність, є найбільш розповсюдженими: смерть в результаті професійної діяльності (лікарями), внаслідок дорожньо-транспортних аварій, також в результаті порушення правил охорони праці роботодавцями.

Відповідно до Кримінального Кодексу Італії, за вбивство, вчинене через необережність, а також при обтяжуючих обставинах, передбачається відповідальність.

Збільшується і встановлюється покарання у вигляді позбавлення волі на термін від 1 до 5 років, при вчиненні даного злочину внаслідок скоєння злочину, щодо правил дорожнього руху чи правил безпеки праці.

Якщо через дане злочинне діяння загинуло одна або кількох людей чи надані тяжкі тілесні ушкодження одній чи кільком людям, то санкція має бути винесена за найбільш тяжкий злочин і збільшити її мають в 3 рази, проте термін, на який людину позбавляють волі, не має бути вищим 12 років.

Опрацювавши кримінальне законодавство Італії про охорону життя громадян, хочу зауважити, що воно містить досить чітку деталізацію ознак та дуже строгі санкції за здійснення злочинів, через які настала смерть потерпілого.

Висновки

У Юриспруденції зараз не втрачає своєї популярності дослідження кримінального права різних держав компаративістського характеру. Зазвичай досліджуються інститути Загальної частини кримінального права, і не часто можна зустріти праці, в яких об'єктом дослідження є окремі склади злочинів (Особлива частина). Однак, на жаль, не всі дослідження проводять з дотриманням вимог, тобто на належним чином. Автори, замість порівняння права іншої держави зі своєю, лише описують певні інститути кримінального права. Не можна вважати таке дослідження проведеним на належному рівні та порівняльного характеру. Кримінально-правові порівняльні дослідження, як і юридичні порівняльні дослідження, відіграють важливу роль у проведенні реформ у галузі права. Таке дослідження надає інформацію про врегулювання подібних чи подібних кримінально-правових відносин в інших державах, що може слугувати цінним джерелом для законодавця. Але завжди потрібно враховувати соціальну та історичну обумовленість прийняття кримінального законодавства в іноземній країні.

Порівняльний аналіз кримінального законодавства України та інших держав дозволяє зробити певні висновки, що не претендують на вичерпність чи винятковість, але можуть допомогти в процесі вдосконалення чинного кримінального законодавства.

Список використаних джерел

1. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2007.

2. Каменський Д.В. Порівняльні кримінально-правові дослідження : передумови та завдання. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2014. № 9–1. С. 205–208.

3. Петришин О.В. Порівняльне правознавство: підручник / С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов, І.О. Биля-Сабадаш та ін.; за заг. ред. О.В. Петришина. Харків : Право, 2012. 272 с.

4. Eser Albin: Funktionen, Methode und Grenze der Strafrechtsvergleichung – Н.-J. Albrecht (Hrsg.): Internationale Perspektiven in Kriminologie und Strafrecht. Festschrift für Günter Kaiser zum 70. Geburtstag. Berlin: Duncker & Humblot, Bd. 2, 1998. S. 1499–1529

5. Шкодяк А.І. ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2019. Серія ПРАВО. Випуск 55. Том 2. С. 115-119.

6. Кримінально-правова характеристика злочинів проти особи: навч. посібник у схемах / В. К. Грищук, Т. М. Луцький, О. Ф. Пасека, М. В. Самарчук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 64 с.

7. Кримінальний кодекс України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131.

Питання кримінального права, кримінології та кримінально-виконавчого права.

8. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України, на тему «Огляд європейського законодавства щодо поділу правопорушень на злочини, кримінальні проступки та адміністративні правопорушення».

URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29291.pdf>

9. Уголовное право США: сборник нормативных актов / под ред. И.Д. Козочкина. – М.: Юридическая литература, 1986. – 189 с.
10. Примерный Уголовный кодекс США. Официальный проект института американского права / пер. с англ., под ред. Б.С. Никифорова. – М.: Прогресс, 1969. – 303 с
11. Уголовный кодекс штата Техас: 63-я законодательная сессия Законодательного собрания штата Техас: вступил в силу с 1 января 1974 г.; с изм. и доп. на 1 июля 2003 г. / пер. Д.Г. Осипов, И.Д. Козочкин; под ред. И.Д. Козочкина. – СПб.: «Юридический центр Пресс», 2006. – 575 с
12. Пилипенко Є. О. «Кримінальна відповідальність за залишення в небезпеці відповідно до законодавства країн змішаної та далекосхідної правових систем», // Правовий часопис Донбасу № 1 (66) 2019р.
13. Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии): сб. законодат. материалов / Под ред. И.Д. Козочкина. – Москва: Зерцало, 2001. – 352 с.
14. Андрушко П. П. Джерела кримінального права України: поняття, види / П. П. Андрушко // Право України. – 2011. – № 9. – С. 25-41.
15. Кривоченко Л. М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України / Л. М. Кривоченко. – Київ: Юрінком Інтер, 2010. – 120 с.
16. Кримінальний проступок у доктрині та законодавстві: монографія / за заг. ред. В. О. Тулякова. – Одеса: Юрид. літ., 2012. – 424 с.
17. Полянський Є.Ю. Генезис федеральної системи призначення покарання в США: зміст реформи законодавства про призначення покарання 1984 року//Актуальні проблеми політики. – 2007. – № 30.